

עין משפט
נר מצוה

בא
א
ב
מיי
פ"ב
מחלכות
חגיגה
הלכה
א סוג עשין רבי:
בב
ג
מיי
פ"ו
מהל'
תרומות
הלכה י':

‏

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' עקיבא היא דמרבי ליה לערל: (ב) שם כדרך שבא לְגַלוֹת ק' בא לְגַלוֹת מה בא לְגַלוֹת בשמי עיניו אף לְגַלוֹת: (ג) שם בלא משפט ומי איבא כ"ל ומינא אמר ממק: (ד) תוב' ד"ה דכתיב וכו' וצאנ'ג וכו' קטועים להם זמן: (ה) בא"ד לעיל דערל וטמא משלחין קרבנותיהן דמשמע דליכא: (ו) בא"ד ועוד דההם הוה ליה לאחוי ההוא דערל וטמא וכו' דמשלחין קרבנותיהן שפיר וגדלה: (ז) ר"ה דמרבי וכו' וי"ל דהתם ידעינן ליה בעגלות דכיון דמדתה ערל לטמא דרשינן נמי ממיא חוץ לרבות ערל טעמא אבל ליכא למימר דל' ליכא קרא דערל דב' פסח הייתי אומר דכתיב בא בערלות אי הוה:

‏

מוסף רש"י

איש איש לרבות את הערל. טמא אלל אכילת תרומה, כדכתיב קרא תרומה כתיב, דכתיב (ויקרא כב) וזה השמש וטהר וטהר וטהר ואלל מן הקדשים, והיינו תרומה דסגי ליה, כדבערב שמש (יבמות עג), יראה יראה, יְקַלֵּה מביא וקיינן יְקַלֵּה יראה כל זכור, את פני הארון, דמשמע שאלתם רואה את השכינה, יראה כל זכור, את פני הארון ממע שהארון קרא לנחלתך, היש הכבוד לחייך, לְחַיִּיתִי, כדרך שאת לנחלתך ק' בא לירלות ממך, מה לנחלתך בשמי עיניו, אף כן לנחלות מן האדם בשמי עיניו של אדם (לעיל ב' ותי"ש בחוסף רש"י).

‏

רבינו חננאל

ברגליו לאחויי מפנין שנאמר כי תבאו לראות פני. תנא הערל והטמא פטורין דרבי הראיה אוקימנא לרבי עקיבא דמרבי ליה לערל אל הטמא שנאמר איש איש מזרע אהרן והוא צרוע ודחי ליה לערל מן התרומה כטמא ופופרש ביבמות פ"ק הערל בתחלתו. טמא פטור [מן הראיה] שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה כל שישנו בביאה ישנו בהבאה כו' ר' אלעזר י' מבי' להאי קרא בכי לכו נא ונזכאה אמר ומה אחי יוסף לא יכלו לענות אותו בתוכחה כי נבהלו מפניו תוכחה של הקב"ה על אחת כמה וכמה. ועוד היה בוכה ואומר ומה שמואל הצדיק היה מתיירא מן הדין שנאמר ויאמר שמואל אל שאל למח הדגותי להעלות אותו ולא עוד אלא שביקש מרבינו משה לבא עמו שנאמר ותאמר ראיתי עלי שמואל אלהים האשה עולים מן הארץ. עולים תרי משמע וכו'. אנו על אחת כמה וכמה. ר' אמי הוה בכי אמר כתיב יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה וכתבי בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתריו ביום אף ה' וכתבי שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן וגו' כולי האי ואולי

ד:

בי תבואו לראות פני. פירש רש"י דנפקא ליה מדכתיב רמוס חכרי דמשמע דהולך צמנעליו ומימה הוּא דצפרק הרוּאָה (צרכות דף סב:) מפיק ליה מדכתיב של נעלך ויש לומר דהתם עיקר אבל הכא ניחא ליה לאחויי ראייה דכתיב כי תצאו לראות וכו':

דכתיב ובאת שמה והבאתם שמה. והא דאמרין

(פסחים דף סב.) ערל וטמא משלחין קרבנותיהן ^(ד) דלע"ג דליתנהו צביאה התם מיירי צנדרים ונדבות שאין קצועין זמן צהצת רגלים והאי קרא לא משמעי אלא צעות ראייה דצעין ציאה אף קשה לרבי שמעון דאמר פרק בתרא דמו"ק (דף טו. ושם) וציוס צאו יקריב (ויחזקאל מד) צומן שהוא ראוי לציאה יקריב צומן שאינו ראוי לציאה לא יקריב ופשיט מהתם דמזרע לא ישלח קרבנותיו וכי לית ליה ההוא דלעיל דערל ^(ה) וטמא דמשמע דליכא מאן דפליג ולא מסתבר לחלק דהתם צמזרע לחוד וההיא צשאר טמאים דהאי קרא צסתמא כתיב משמע דאכל טמאים קאי וכו' תימא משום דכתיב לעיל מינה שצעת ימים יספרו לו ^(ס) דמשמע צימי סיפורו דקאי דוקא אמזרע הא אפסקיה למילתיה וציוס צאו אל הקודש אל החצר הפנימית דדרשינן מיניה זו עשירית האיפה ועוד ^(א) התם הוה ליה לאחויי לההוא ערל וטמא למיפשט מינה דמשלח שפיר וגראה צעיי דהתם צקרבנות מזרע מזרעמו מיירי ובשמיני לרפואה כי צעי לאחויי קרבנותיו חזר ונטערע הלכן האי קרבן דמחוייב לא מני מייתי כיון דלאו צר ציאה הוּא אבל צנדרים ונדבות מציא שפיר אף מזרע כמו שאר טמאים והתם הארכמי צדצר לפירש מההיא דערל וטמא משלחין קרבנותיהן ולא צעיןן סמיכה כמו צההיא דהשולח חטאתו ממדינת היס דכל הגט (גיטין דף כח: ושם) דפרין לה והא צעי סמיכה ומוקי לה צקרבין נשים או צחטאת העוף דהתם צערל שמתו אחיו מחמת מילה וטמא כמו מזרע או צו דאין טהרתו תלויה רק בצפואה ואפשר שלא יתירפא לעולם והוה ליה מחוייב קרבן הלכן טוב לנו שיציא בלא סמיכה אבל התם צגיטין יע לנו להמתין עד שיציא עוד הארכמי התם צפרק ג' דגיטין ^(ס): **דמרבה ערץ בי טמא**. אמר הרב ר' אלחנן דהא דליצטרין קרא דלעיל למעוטי ליה טומטוס

ואלדירוגיוסם ולא למעוטי מספק ערל התם אליצא דרצנן הוּא דלרבי עקיבא לא נריך ומייהו אף קשה אמאי אליצטרין מיעוט לערל גצי פסח תיפוק ליה מטמא וי"ל דהתם ממעטינן ערל שמתו אחיו מחמת מילה דלאו כטמא ומייהו זהו דוקא לפירש"י דמפרש התם ^(ז) ערל שמתו אחיו מחמת מילה יש להעמיד הכי אבל לפיר"ט ^(ח) דמפרש שדואג מחמת הנזעל אבל מתו אחיו מחמת מילה הוי אנוס יש להקשות לרבי עקיבא דמרבה ערל כי טמא אמאי אליצטרין קרא לערל דפסק תיפוק ליה מטמא ויש לומר ^(ו) דמהתם ידעינן ליה בעגלות כיון דמדמה ערל לטמא צפסח דרשינן נמי מאיש איש לרבות ערל כטמא אבל ליכא למימר דאי ליכא קרא אלא דערל כטמא הייתי אומר דפסח בא בערלות דאי הוה רוצן ערלים כמו צטומאה דהא מנא ידעינן לרבות ערל כי טמא מאיש איש כי יהיה לרוע או צו והתם לא כתיב רק טומאת נרעת וחיצות ואין אמרינן צריש אלו דברים (פסחים דף סו.) דלא דחי רק טומאת מת בלצד והשתא סוגיא דהכא פליגא ארצא דריש הערל (יבמות דף עב:) דקאמר דלא לישתמיט תנא דמרבה ערל כי טמא ונוקמא כרבי עקיבא ופריך ליה מהכא דערל וטמא פטורין מן הראייה ומשני שאני התם משום דמאים ומשמע דאפילו רצנן מזרד כלומר לאו משום דמרבה ליה כי טמא אלא משום דמאים ומייהו י"ל דה"פ שאני התם משום דמאים להכי מרבה ערל כי טמא אליצא דרבי עקיבא אבל לא שיהא ערל מטמא צנגיעה כטמא להכי לא תנינהו גצי הדדי:

שצ הקדוש ברוך הוא **עץ** אחת כמה וכמה. שלא יוכל להשיצ תשובה מעלייתא להיפטר לגמרי דמכמה דברים מני לפטור עזמו קאת כדאימא צפרק הדר (עירובין דף סה.) יכולני לפטור כל העולם מדין של תפלה: **דליבא** **מיצתא** **דכתיב באורייתא דלא קיימתיח**. לא צעי למימר שיעיד לו שקיים הכל דמנא ידע והא לא היה צדורו אלא היה אומר קן וכך דרשמי ועשיתי מעשה בוא והעדיני שכן למדת גם אתה: **אמר מי איבא איניש דאויז בלא זימניה**. ל"ג אמר שהרי רב יוסף לא היה שואל קן שעל זה לא מתרן לו הש"ס כלום אלא הש"ס קא פריך ליה: הוּהּ שכיח גביה מלאך המות. דמספר מה שאירע לו בצר דהאי עוצדא דמרים מנגדלא נשייא צביט שני היה דהימה אמו של פלוני כדאימא צצבת (דף קד: ושם):

הכל חייבין פרק ראשון חגיגה

מפניקי. שאין הולכין בלא מנעל דאין אדם נכנס להר הבית צמנעלו דכתיב מי צקש זאת מידכם רמוס חכרי: **פטורים מן הראייה**. אין חייצין לשלוח עולות ראיותיהן על ידי שליח: **טמא**. אינו (חייב) צביאה שאינו יכול ליכנס למקדש דכתיב ^(א) (כי מקדש) ה' טמא ונכרתה (צמדצב יט): **ערל**. ישראל שמתו אחיו מחמת מילה: הכי גרסינן **דמרבי ליה ערל כטמא: איש איש**. מזרע אהרן והוא לרוע או צו: **לרבות אם הערל**. שהוא כטמא שלא יאכל תרומה אס כהן הוא: **עצו**. שהוא חציצ לרצו עד שרצו מנפה ושואף ממי יראהו יתרחק מעליו: **יתרחק מעליו**. איך הגיע יוס שנהפך לו לשונא ורחקו וזהו שלא יראהו שנאמר^(ב) כי תצאו וגו': **סוכה**. שמוכיח פשעו צפניו: **מאי היא**. מנא לן דמתיירא: **כולי האי ואולי**. כל היסורין הללו יקבל ועודנו צספק אס תהיה לו תקוה: **ויש נספה בלא משפט**. יש כלה ואין עון צידו ולא היה משפט^(ט) לספות: **ומי איבא דאילו כו'.** הש"ס קא צעי לה: **אמר ליה**. מלאך לשלוחו: **אייתי לי מרים מגדלא נשייא**. הרוג את מרים המקלעת שיער הנשים: **היכי יכלנ לה**. מלחמ שלא הגיע זמנה: **הוס נקיטא מסארא צידה**. היטה אוחזת צידה האוד של תנור שקורין פורגונין: וקא

שלחנו יתרחק ממנו דכתיב ^(ג) למה לי רוב זבחיכם **יאמר ה' ר' אלעזר** כי מטי להאי קרא בכי ^(ד) ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו ומה תוכחה של בשר ודם כך תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה רבי אלעזר כי מטי להאי קרא בכי ^(ה) ויאמר שמואל אל שאול למה הרגותני להעלות אותי ומה שמואל הצדיק היה מתיירא מן הדין אנו על אחת כמה וכמה שמואל מאי היא דכתיב ^(ו) ותאמר האשה אל שאול אלהים ראיתי עולים עולים תרי משמע חד שמואל ואידך דאול שמואל ואתייה למשה בהדיה אמר ליה דלמא חס ושלום לדינא מתבעינא קום בהדאי דליבא מילתא דכתבת באורייתא דלא קיימתיח רבי אמי כי מטי להאי קרא בכי ^(ז) יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה אמר כולי האי ואולי רבי אמי כי מטי להאי קרא בכי ^(ח) בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתריו ביום אף ה' אמר כולי האי ואולי רבי אסי כי מטי להאי קרא בכי ^(ט) שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' [אלהי] צבאות כולי האי ואולי רב יוסף כי מטי להאי קרא בכי ^(י) ויש נספה בלא משפט ^(א) אמר מי איבא דאזיל בלא זמניה אין כי הא דרב ביבי בר אביי הוה שכיח גביה מלאך המות אמר ליה לשלוחיה זיל אייתי לי מרים מגדלא שיער נשייא אזל אייתי ליה מרים מגדלא שיער נשייא אמרי לך אמר ליה אי הכי אהדרה אמר ליה הואיל ואייתיתה ליהוי למניינא אלא היכי יכלת לה הות נקיטא ^(ב) מתארא בידה והות קא שגרא ומחריא

לערל גצי פסח תיפוק ליה מטמא וי"ל דהתם ממעטינן ערל שמתו אחיו מחמת מילה דלאו כטמא ומייהו זהו דוקא לפירש"י דמפרש התם ^(א) ערל שמתו אחיו מחמת מילה יש להעמיד הכי אבל לפיר"ט ^(ב) דמפרש שדואג מחמת הנזעל אבל מתו אחיו מחמת מילה הוי אנוס יש להקשות לרבי עקיבא דמרבה ערל כי טמא אמאי אליצטרין קרא לערל דפסק תיפוק ליה מטמא ויש לומר ^(ו) דמהתם ידעינן ליה בעגלות כיון דמדמה ערל לטמא צפסח דרשינן נמי מאיש איש לרבות ערל כטמא אבל ליכא למימר דאי ליכא קרא אלא דערל כטמא הייתי אומר דפסח בא בערלות דאי הוה רוצן ערלים כמו צטומאה דהא מנא ידעינן לרבות ערל כי טמא מאיש איש כי יהיה לרוע או צו והתם לא כתיב רק טומאת נרעת וחיצות ואין אמרינן צריש אלו דברים (פסחים דף סו.) דלא דחי רק טומאת מת בלצד והשתא סוגיא דהכא פליגא ארצא דריש הערל (יבמות דף עב:) דקאמר דלא לישתמיט תנא דמרבה ערל כי טמא ונוקמא כרבי עקיבא ופריך ליה מהכא דערל וטמא פטורין מן הראייה ומשני שאני התם משום דמאים ומשמע דאפילו רצנן מזרד כלומר לאו משום דמרבה ליה כי טמא אלא משום דמאים ומייהו י"ל דה"פ שאני התם משום דמאים להכי מרבה ערל כי טמא אליצא דרבי עקיבא אבל לא שיהא ערל מטמא צנגיעה כטמא להכי לא תנינהו גצי הדדי:

שצ הקדוש ברוך הוא **עץ** אחת כמה וכמה. שלא יוכל להשיצ תשובה מעלייתא להיפטר לגמרי דמכמה דברים מני לפטור עזמו קאת כדאימא צפרק הדר (עירובין דף סה.) יכולני לפטור כל העולם מדין של תפלה: **דליבא** **מיצתא** **דכתיב באורייתא דלא קיימתיח**. לא צעי למימר שיעיד לו שקיים הכל דמנא ידע והא לא היה צדורו אלא היה אומר קן וכך דרשמי ועשיתי מעשה בוא והעדיני שכן למדת גם אתה: **אמר מי איבא איניש דאויז בלא זימניה**. ל"ג אמר שהרי רב יוסף לא היה שואל קן שעל זה לא מתרן לו הש"ס כלום אלא הש"ס קא פריך ליה: הוּהּ שכיח גביה מלאך המות. דמספר מה שאירע לו בצר דהאי עוצדא דמרים מנגדלא נשייא צביט שני היה דהימה אמו של פלוני כדאימא צצבת (דף קד: ושם):

מוסיפנא

פורגונין. שפור חתייה.

מסורת הש"ס

(א) (יבמות עב:), (ב) שם ע"ג, (ג) (מוספתא פ"א), (ד) לעיל ב' סנהדרין ד': ע"ש ערכין ב': (מוספתא שם ע"ש), (ה) [עין מוספות צבורות כו. ד"ה צריש], (ו) [את משקן], (ז) [נשיה א], (ח) צעיי: (משפטו, ט) [פסחים יג, יד], (י) [עין מוספות וצחים כב: וסיין למשה דף טו: ערל], (כ) (יבמות ע').

‏

תורה אור השלם

- כי תבאו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמוס חכרי:
- כי אם אל המקום אשר יבחר יי אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשבנו תדרשו וקאתי שמה: והבאתם שמה עלחיכם וחביבים ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבחיכם ובכרת בקרבם ורצאנכם: דברים יב ה-יג איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או צב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר והוצגו בקבל טמא נפש או איש אשר תצא מפניו שכתב ירע.
- ויקרא כב ד וחבתך שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יי אלהיך: דברים כו ז
- למה לי רב זבחיכם יאמר יי שבעתי עלות אילים וחלב מיראים ודם פרים וזבחים ועתה למה לא אפתי:
- ישעיהו א יא
- ויאמר יוסף אל אחיו אני יתכן העוד אבי יד ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו:
- בראשית מה ג
- ויאמר שמואל אל שאול לפמה הרגותני להעלות אתי ויאמר שאול צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי ואלהים סר מעלי ולא עניו עוד גם ביד הנביאים גם בחלמות ואקראך לך להודיעני מה אעשה:
- שמואל א כח טו
- ויאמר לה המלך אל תיראי כי מה ראית ותאמר האשה אל שאול אלהים ראיתי עלים מן הארץ: שמואל א כח יג
- יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה: איכה ג כט
- בקשו את יי כל ענני הארץ אשר משפטו פגעלו בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתריו ביום אף יי: צפניה ב ג
- שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן יי אלהי צבאות שאריתי יוסף:
- עמוס ה טו
- רב אכל ניר ראשים ויש נספה בלא משפט: מישלי יג כג

‏

לעזי רש"י

פורגונין. שפור חתייה.